

SZÍNHÁZI ESTÉK

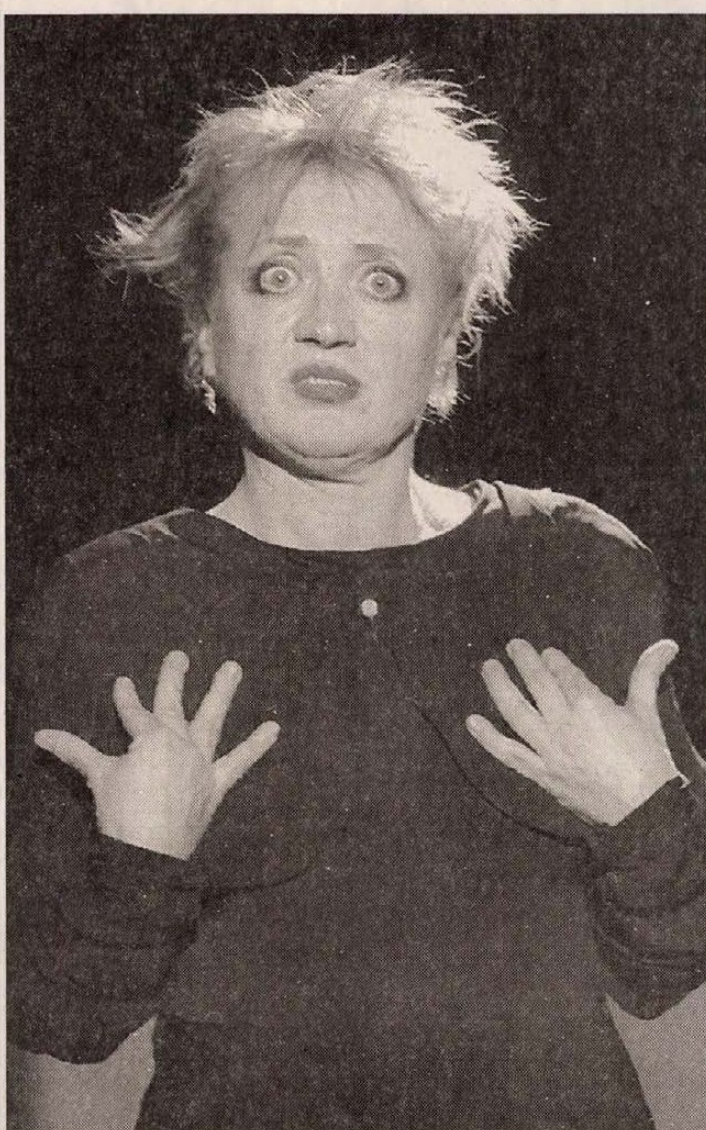
Csákányi ária- és dalestje

A *giccs, a boldogság művészete* című információelméleti könyvében Abraham A. Moles leközli az allensbachi közvélemény-kutató intézet statisztikáját a zenefogyasztó németek legkedveltebb darabjairól: a Radetzky-induló és Sibelius Valse triste-je közt szerepel Kurt Weill is a Bicska Maxi különböző átirataival.

Néhány hete a Hamburgból jött Dominique Horwitz a Merlin Színházban tréfából többször megkísérelte előadni a Moritát közkedvelt dallamait, de kísérői – Armin Pokorni és Uli Messerschmidt – beléfojtották a slágert. Zúgva zajgtak gitárjaikkal. A rockosított kíséretű Weill-koncertből (The best of Dreigroschenoper) kimaradt a leismertebb szám, a giccsé önálló sodott Cápá-dal. Az elálló fülű, pimaszul behízelt francia-német színész élesen, keményen, mégis játékosan felújítja a harmincas évek értelmiségi kedvenceit: a Koldusopera dalait. Horwitz bevallása szerint ki nem állja magát a darabot. Weill számainak kíséretét áthangszerelték popra. A fiatalokhoz közelítő, 1928-ban bemutatott zenei szemtelenség, esztétikai kesztyűdobás és merénylet a romantikus fülpiszok ellen, ma is hatásos. Horwitz műsorának csúcspontja tehát nem az elslágeresült Bicska Maxi-dal, hanem Polly és Lucy veszekedő-kettőse: tudathasadásos komolysággal Horwitz egyszerre két pörlekődő sohói perszóna. Nem megjelenít, jelez. Nem átél, megelet.

Csákányi Eszter, a nagy komédiánő, operettek derb-szubbretje, középfajú asszonyi boldogtalanságok szakelőadója, a jeles tragikomika a Katona József Színházban ária- és dalestét ad Kurt Weill szerzeményeiből. Felöltőben-hátizsákkal begyalogol a színre. Primadonnabelépés helyett tesz-vesz, piszmoz, majd rákezd a Mahagonny áriájára, öltözőasztalhoz telepedik, sminkel, bajlódik a hangosítással. Azután egyes szám első személyben összekötőszöveg és TIT-ismeretterjesztésként Lotte Lenya emlékezeit mondja-mondja. Csákányi műhelytanulmányát a nyitott forgószínpadon Khell Zsolt alaposan berendezte: gyakorló-rúd ballet-termi tükörrel, fogas a kiegészítő jelmezekhez, öltözői asztalka, karosszék, amibe betelepedve Csákányi elénekli a Knickerbocker Holiday című Broadway-musicalból az éltes holland kormányzó, Peter Stuyvesant rezignált dalát, a September-songot. Amikor azután a színésznő fölhág a revülépcsőre: már késő. A közönség elfogadta, hogy itt Weill és Frau Weill emlékére gyászkoncert tartatik. Nem tapsolnak közbe, nem ünnepelnek az egyes számok végén.

Ascher Tamás rendezésében érzelmes, zenés megmutatkozás a *Weill-Csákányi est*. Úgy rémlett a pénteki premieren, hogy bár elhalasztották egyszer a bemutatást, nem készült

Csákányi Eszter a Katona színpadán

MTI-FOTÓ

még el technikailag, ebbe beletartozik az is, hogy a Darvas Ferenc vezette kamarazenekar időnként úgy belemelegszik a kíséretbe, hogy elborítja teljesen a főszereplő hangját. Csákányi belülről sem érett meg a nyilvánosságra. Bizzunk benne: később jobb lesz.

Nem változik azonban a Weilltől elütő lényeg. A zeneszerző húszévesen a lüdenscheidi színházban a Három a kislány karmestere, utóbb berlini kabarék zongorakísérője és a tizenkét fokú muzsika elkötelezettje. Zenei újítása az utca dalainak megnevesítése, beemlése a szórakoztatóipar szeszgőzös helyiségeiből előkelelő színpadokra. A Koldusopera eltökélten opera. A slágermuzsikát hősi kiállással éneklik. Lovagok és hercegkisasszonyok helyett a csatornavilág tagjai dallanak benne: banditák és perditák. Nyers, meghekkentő hang. Agresszív hangszerelés és szociálisan agresszív előadásmód.

A magyar színeszeti hagyományoknak megfelelően Csákányi a „gimbelem-gombolom” és az „uncili-smuncili” felől közelíti meg Kurt Weillt. Nyersség helyett nyúlós. Éles érdesség helyett édes. Agresszivitás helyett behízelt. Száraz tekintetű fájdalom helyett nem takarékoskodik a szemét befutó könnyekkel. Megjelenítés helyett *megjáttsza* a figurákat, érzelmeket, gyászt, szerelmet.

Jobban is áll Csákányinak a Mahagonny néhány dala a Koldusoperánál. Kiemelve a darab összefüggéseiből ezek valóban dús érzelmű, dallamos és szenvedélyeket mutogató számoknak hatnak. Átvezetnek azokhoz a musicalbetétekhez, amikkel Weill – a megformálás igényességét nem feladva – elhagyta kültelki kajánságát, koboldi ironiáját, és igyekezett elmerülni a New York-i szórakoztatóipar vazelinhullámaiban.

A dalok szövegeit **Eörsi István** fordította. Ujrafordította Blum Tamás hagyományossá lett Koldusopera-leleményeit is. **Eörsihöz** közel áll Brecht, a költő. **Eörsi** versei alól átsüt Brecht okossága, ironiája, megfigyelmeztet érzékenysége. Brecht és Maxwell Anderson **Eörsi** fordította dalszövegei alól most áthallik Szenes Iván és G. Dénes György, akik azonban szakmájukat találékonyabban művelik.

A baj sosem jár magában. Csákányi balszerencséjére december 4-én előadást tart a Városligetben Marianne Faithful *En evening in the Weimar Republic* címmel. Az osztrák származású énekesnő, Mick Jagger és sokan mások exfelesége. Újrafelfedezője a weimari kesernyész érzelmességnek, az indulatos gúnynak és a kemény pontos szenvedélyességnek.

M. G. P.